

3. ЄС неефективно підтримує війну з корупцією в Україні – аудит. URL: <https://www.dw.com/uk/pidtrymka-borotby-z-koruptsiieiu-v-ukraini-z-boku-yes-maloefektyna-audyt/a-59283177>.

4. Аналіз здійснення правосуддя Касаційним кримінальним судом у складі Верховного Суду у першому півріччі 2022 року. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/sud_pract/Analiz_statistika_KKS_I_pivr_2022.pdf.

Пікуль Ростислав Володимирович,
старший науковий співробітник
наукового центру проблем виховання
добročесності та запобігання корупції
у секторі безпеки та оборони
Національного університету оборони
України імені Івана Черняхівського;
Калітник Максим Сергійович,
старший науковий співробітник
наукового центру проблем виховання
добročесності та запобігання корупції
у секторі безпеки та оборони
Національного університету оборони
України імені Івана Черняхівського

ФЕНОМЕН КОРУПЦІЇ ТА ЇЇ СОЦІАЛЬНО- ПСИХОЛОГІЧНА СКЛАДОВА

У реаліях сьогодення корупція стала тим фактором, який здійснює негативний вплив не лише на економіку та політику, а й на громадську свідомість. Поступово це явище із негативного та несхвального суспільством перетворюється на щось повсякденне та звичайне. Корупція диктує суспільству нові норми та правила поведінки, які ще у недалекому минулому засуджувались та вважались неетичними і аморальними, підриває демократичні інститути, завдає шкоди стабільному розвитку. Найбільша небезпека посилення корупційних проявів в Україні пов'язана не з погіршенням матеріального стану всього населення, а з подальшим існуванням держави в цілому.

Кожна сучасна держава визнає пріоритетним питання забезпечення національної безпеки, захисту прав і свобод громадян. Наша країна зазнає низки подій, які здійснили і продовжують здійснювати негативний вплив на всі сфери життєдіяльності суспільства: війна розв'язана росією, швидке

поширення коронавірусної хвороби COVID-19, погіршення екології, уповільнення темпів економічного зростання тощо. Всі ці події призвели до ускладнення суспільно-політичної ситуації та зумовили виникнення соціального напруження. Що, в свою чергу, призвело до посилення корупційних проявів на всіх рівнях функціонування українського суспільства.

Враховуючи вищезазначене, не викликає сумніву той факт, що протидія корупції для нашої країни є одним з найважливіших завдань на сьогодні. Складна ситуація, в якій опинилась наша держава, вимагає пошуків нових рішень та проведення дієвих антикорупційних заходів, відмови від усталених стереотипних підходів в оцінці корупційних ризиків, розробці наукових досліджень з цієї проблематики орієнтованих на перспективу.

Однією з найбільш розповсюджених помилкових думок, є та, що боротьбою з корупцією мають займатись правоохоронні органи, спеціально створені підрозділи та державні інституції, однак при бажанні кожна людина віднайде можливість вчинити корупційну дію. Тому, одним зі шляхів вирішення цієї проблеми є формування антикорупційної культури у різних верств населення з урахуванням індивідуальних особливостей: віку, освіти, соціального статусу, роду діяльності, належності до певної національності тощо.

Існування явища корупції зумовлюється самою природою людини – не маючи можливості задовольнити свої потреби люди часто вдаються до порушень загальноприйнятих правил, моральних цінностей. Адже потреба – це бажання особи отримати будь-які матеріальні та нематеріальні об'єкти, у яких відчувається необхідність в даний момент. Незадоволеність конкретної потреби спричиняє певний психологічний дискомфорт, інтенсивність якого залежить від того, наскільки сильно особа бажала задовольнити цю потребу. Отже, основною складовою корупційного діяння є особистий мотив, який спрямовує активність людини на отримання певної вигоди для себе.

Відомий американський психолог Абрахам Маслоу [1] розробив ієрархічну мотиваційну модель, яка складається з п'яти основних груп потреб людини:

- 1) фізіологічні потреби (дихання, вода, їжа, сон тощо);
- 2) безпека (житло, здоров'я, впевненість в майбутньому тощо);
- 3) соціальні потреби (спілкування, сім'я, друзі тощо);
- 4) самоствердження (авторитет, самоповага тощо);

5.) самореалізація (творчість, кар'єра тощо).

Потреби дослідник розподілив за ступенем їх зростання, тобто кожна наступна потреба не стає для особи актуальною, поки не реалізується попередня. Людина має багато потреб, досягнення яких стає рушійною силою для її подальшої діяльності.

Відповідно до зазначеної моделі основні мотиви, що визначають поведінку людей пов'язані з фізіологічними та безпековими потребами. Зрозуміло, що чим нижчим є рівень життя в країні, тим вірогідніше, що поведінка людей буде зумовлюватись цими мотивами. Тому важливо донести інформацію про те, що корупція становить загрозу безпеці держави, а значить і впевненості громадян у забезпеченому майбутньому для них та їх нащадків. При чому важливим фактором, що детермінує результативність такого інформування, є дотримання диференційованого підходу, який передбачає застосування різноманітних форм та методів впливу, залежно від цільової аудиторії. Наприклад, якщо більшість людей похилого віку схильні довіряти відомостям отриманим через ЗМІ, то молодь та люди середнього віку надають перевагу отриманню інформації за допомогою інтернет-технологій.

Однак, доцільним буде зазначити, що поведінка людей також зумовлюється наявністю індивідуально-психологічного комплексу, який включає психологічні властивості, життєвий досвід, наявність/відсутність моральних цінностей, ставлення до себе та оточуючих, рівень домагань тощо.

Водночас, необхідно наголосити на тому, що результативність проведення заходів, спрямованих на поширення серед населення України інформації антикорупційного спрямування буде безпосередньо залежати від ефективності реалізації антикорупційної політики відповідними державними інституціями.

Список використаних джерел

1. Маслоу А. Мотивация и личность. Санкт-Петербург: Питер, 2008. 352 с.